

ВАЛЕНТИНА М. ГАВРАНОВИЋ*

Универзитет „Сингидунум”, Београд

САША С. ЧОРБОЛОКОВИЋ*

Универзитет „Сингидунум”, Београд

НОРМИРАНЕ СКРАЋЕНИЦЕ У СТУДЕНТСКОМ ПРЕВОДУ СА ЕНГЛЕСКОГ НА СРПСКИ ЈЕЗИК

Апстракт: Предмет овог рада су најчешће заступљене нормиране скраћенице у српском и енглеском језику. Основни циљ рада је испитати познавање правила скраћивања речи и примену правилног писања скраћеница у српском језику међу студентима енглеског језика приликом преводјења са енглеског на српски језик. Задаци рада су: истражити која правописна правила у писању скраћеница студенти најбоље познају, које су најчешће грешке, да ли су оне последица другачијих ортографских решења у српском и енглеском језику или језичке интерференције и стварања псеудонорме. Анализом одговора јасно се уочава да студенти најбоље познају правила скраћивања и писања општих (домаћих) скраћеница, затим сажетих скраћеница, док су најчешће грешке присутне приликом записивања верзалних скраћеница. Грешке се могу тумачити утицајем енглеског језика (интерпункција, велико слово), дужином и фреквентношћу употребе одређених скраћеница у српској ортографији (неке новије скраћенице се још нису усталиле) и одсуством одређених ванлингвистичких знања.

Кључне речи: *правопис, скраћенице, српски језик, енглески језик, грешке, интерференција.*

* vgavranovic@singidunum.ac.rs

* scorbolokovic@singidunum.ac.rs

Увод

Скраћенице су одувек биле одличан начин постизања економичности, тј. значајне уштеде времена и простора у било ком облику писаног изражавања. Током времена мењали су се њихов инвентар, фреквентност употребе, али и век трајања у складу са комуникационим потребама, начинима реализације и променама у сфери друштвених односа.¹ Од умерене употребе и прописаних правила скраћивања, експанзијом савремених информационих технологија и коришћењем друштвених мрежа и апликација појавиле су се многе нове скраћенице, претежно из енглеског језика, али су се занемаривала прописана правила и слободно се скраћивала готово свака реч. При свему томе, као оправданост овакве језичке праксе наводе се – недостатак времена, брзина савременог начина живота и несметано разумевање саговорника. У савременој комуникацији практикују се кратка форма и брза комуникација (Трајић, 2016). Ако је у почетку и било разумљиво скраћивање, јер је постојало ограничење у броју карактера СМС комуникације и велики трошкови слања поруке, данас то није случај, јер се поруке шаљу преко разних апликација бесплатно и без икаквог ограничења. Ипак, употреба скраћеница остала је као једна од специфичности савремене комуникације, јер „корисници имају потребу да поруку саопште брзо, ефикасно и уз минимални труд” (Vuјović, 2020: 92).

Предмет овог рада су најчешће заступљене нормиране скраћенице у српском и енглеском језику. Основни циљ је испитати познавање примене правилног писања истих скраћеница (кореспондената²) на примерима који се превode са енглеског на српски. Задачи рада су: испитати која нормативна правила у писању скраћеница студенти најбоље знају, које су најчешће грешке и колико су резултати последица међусобних веза и утицаја једног језика на други.

Скраћенице у српској и енглеској литератури

Скраћенице су предмет седмог поглавља *Правописа* (Pešikan, Jerković, Pižurica, 2010: 144–151), а јављају се и у оквиру творбе речи (Piper, Klajn, Dragičević, 2022: 308–309; Stanojčić, 2010: 233), што ову област повезује са граматику српског језика.

¹ Многе скраћенице имају свој век трајања, о чему најбоље сведоче акроними. Тако многи од њих, актуелни почетком седамдесетих година 20. века, данас не постоје јер је престала и потреба за њима (ОУР, ООУР, СОУР, ЈУР, ЗУР, СИЗ) или њихово коришћење данас има ограничену употребу (НОБ, СУБНОР) (в. Оташевић, 2011: 381–389).

² О кореспонденцији, врстама кореспонденције в. Đorđević, 2000: 58–61.

У српском језику скраћују се речи и уобичајени изрази, а скраћенице могу бити: просте (настају скраћивањем једне речи) и сложене (постају скраћивањем двеју и више речи вишечланих назива и повезивањем скраћених делова у нову реч).³ *Правопис* скраћенице класификује према постанку и начину скраћивања на: опште (домаће скраћенице), мерне и опште међународне скраћенице, вербалне и вербализоване скраћенице. Опште скраћенице деле се на: почетне и сажете (Pešikan i sar., 2010: 144).

Правопис је основа утврђеног скраћеничког писања. Правила о писању скраћеница допуњују бројни радови истакнутих језичких стручњака који се баве одређеним групама скраћеница, посебно акронимима⁴, њиховом деклинацијом, писањем (латиницом или ћирилицом) и читањем (Fekete, 1993; Fekete, 1996). Појединачни радови (чланци) заправо појашњавају сегменте који прате свакодневну језичку и правописну праксу, лекторске дилеме, о чему у *Правопису* нема потврде или експлицитног објашњења. Судећи по бројним језичким приручницима, највећа дилема код скраћеница јесте писање или изостављање скраћеничке тачке. Дешава се да у једној тематској групи (нпр. титуле, звања) тачка у неким примерима буде обавезна, а у неким не (Živić i Pivljaković, 2019: 158); затим има примера где је њено писање факултативно, што врло често може изазвати забуну (Babić, 2015: 300). Постоји и питање комбиновања скраћеничке тачке после заграде, запете или неког другог знака (Babić, 2015: 350), стављања размака или писања без белина⁵ и недовољно јасних критеријума успостављања прецизне разлике између вербалних и вербализованих скраћеница у пракси (Babić, 2015: 371; Blažić, 2015: 98).

Значајан број истраживача пажњу посвећује настајању нових скраћеница на интернету и описује поступке њиховог настанка (Trajić, 2016; Vujić, 2020)⁶. Има и радова који испитују познавање и примену нормираних скраћеница у основној, средњој школи и међу студентима, али и међу наставницима (Đorđev, 2011; Brborić, 2004; Brborić, 2011)⁷. У свима њима скраћенице често нису главни

³ В. шире у Piper i dr., 2022: 308–309.

⁴ Акроними су детаљно разматрани у раду Твртка Прћића (2022: 429–467). Аутор показује да акроними имају хибридно порекло (делом речи, делом скраћенице) или, како их дефинише – то су речи настале скраћивањем. Класификује их у четири групе: лексикализовани, нелексикализовани, полулексикализовани и делексикализовани акроними. Границе нису строге, па неки од њих, сходно контексту, могу припадати различитим групама.

⁵ „У тачки 180 скраћеница за пост скрипtum је П.С. (с размаком), а у речнику П.С. (без размака). Шта применити? Правило из тачке 180 или из речника?” (Anićić, 2019: 239).

⁶ Ту свакако треба поменути и радове о компјутерским скраћеницама, које спадају у домен компјутерске научне терминологије (Janjić, 2022: 216–217; Novokmet, 2022).

⁷ Неуједначеност и грешке у писању скраћеница често су последица погрешних аналогича, страних утицаја, недовољно прецизних правила (з. је скраћеница за две речи – *господин* и *година*, а *гђа* и *гђица* су скраћенице за *госпођа* и *госпођица* без тачке), али и фреквентности употребе појединих примера.

предмет истраживања аутора, а разликују се и број и тип истраживаних скраћеница. Резултати једног од највећих истраживања у српском језику потврђују да ученици и студенти најмање греше при писању скраћеница које се пишу малим словом и с тачком, на другом месту су верзалне скраћенице, док је највише грешака забележено код оних које се пишу малим словом без тачке (Brborić, 2011: 166). Ученици средње школе ретко користе скраћенице, а на основу анализе 500 вежбанки утврђено је да највише греше у писању верзалних скраћеница, и то када пишу назив своје школе (Ђорђевић, 2011: 189). Када је реч о наставницима, у анкети од пет питања једино је исправно написана скраћеница речи *страна* (*стр.*), док је у осталим примерима (*динар*, *старословенски* и *госпођица*) регистровано доста грешака (Brborić, 2011: 72).

За разлику од српског језика, у којем су подела и начин бележења скраћеница јасно дефинисани *Правописом*, у енглеском језику, услед изразитијег раслојавања енглеског језика на варијетете, од којих су најчешће заступљени амерички и британски енглески језик, не постоје јединствена номенклатура нити јасно формулисана правила скраћивања речи. Тако, на пример, скраћени облици који се састоје од првог и последњег слова обично имају тачку на крају у америчком варијетету, док се у британском тачка не записује (рецимо, оба облика – *Mr* и *Mr.*, *St* и *St.* – исправна су). Скраћенице се у литератури често наводе као облици који се користе ради постизања економичности у писаном изражавању, али се наводи и да их треба избегавати у академском и формалном регистру (Ošima & Houg, 2007). Оксфордски речник наводи шест начина бележења скраћеница (велика слова са тачкама након сваког слова (нпр. *A.D.*, скраћеница од именичке синтагме *Anno Domini*), велика слова без тачака (нпр. *CIA*, скраћеница од именичке синтагме *Central Intelligence Agency*), мала слова са тачкама после сваког слова (нпр. *n. w.*, скраћеница од *north-west*), употреба и малог и великог слова без тачака (нпр. *DPhill*, скраћеница од именичке синтагме *Doctorate of Philosophy*), мала слова без тачака (нпр. *g*, скраћеница од именице *gram*) и хибридни облици (нпр. *Ph.D.*, скраћеница од именичке синтагме *Doctor of Philosophy*) и три типа скраћеница: скраћивање речи на почетна слова (*letter-based*, нпр. *BBC*, скраћеница од именичке синтагме *British Broadcasting Corporation*), скраћивање речи на слоге (*syllable-based*, нпр. *ed.*, скраћеница од именице *edition*) и хибридно скраћивање речи (*hybrid*, нпр. *BSc.*, скраћеница од именичке синтагме *Bachelor of Science*). Речник такође наводи и функције које сва три типа скраћеница имају – симболичке и лексичке (Berns & Mekartur, 2003).

Методологија истраживања

Основни циљ истраживања био је да се испита познавање најчешће заступљених нормираних скраћеница у српском језику приликом превода са енглеског на српски језик. Истраживање је спроведено током марта у академској 2022/2023. години на узорку од 95 студената основних студија филолошког

усмерења студијског програма Англистика на Универзитету Сингидунум у Београду. Сви студенти су завршили основно и средње образовање у Србији и свима је српски језик матерњи. Од укупног броја испитаника, 72 испитаника су женског пола, а 23 мушког, старости од 19 до 26 година. Највише је било студената прве године – 46 (из 30 различитих средњих стручних школа и гимназија), 24 друге и 25 студената треће године.

Као инструмент истраживања коришћен је тест знања од 18 реченица са 20 циљних скраћеница на енглеском језику (Прилог 1). У свакој реченици биле су кључне речи (предмет истраживања) у свом пуном и скраћеном облику у загради. Истраживане речи биле су дате у контекстуализованим реченицама да би студенти боље разумели њихово значење и облик. Како би се избегло неразумевање захтева, тест знања је рађен на часовима, у присуству истраживача, који је пре почетка израде теста дао јасне и прецизне смернице. Наиме, одређене речи у енглеском требало је и у преводној варијанти написати и у пуном и скраћеном облику у загради. Постојала је и могућност појашњења значења неке циљне речи на српском језику, уколико је студентима била непозната, будући да је тест рађен уживо у учионици. Студенти су упознати с циљем овог задатка и сви испитаници су пристали да резултати буду искоришћени у овом истраживању. Циљне речи које је требало скратити у преводу на српски припадају следећим категоријама скраћеница: а) опште (домаће) скраћенице, б) интернационалне и прилагођене опште и мерне скраћенице и в) верзалне скраћенице.

Корпус за контрастивну анализу⁸ чиниле су само кључне речи у скраћеном облику на српском језику добијене приликом превода. Истраживане скраћенице класификоване су и анализиране према постанку и начину скраћивања (сходно подели у *Правопису*). У анализи и опису резултата истраживања, поред квалитативне, коришћена је и дескриптивна статистичка метода израчунавања средње вредности тачности одговора испитаника. Сprovedена контрастивна анализа је интерлингвална, селективна и једносмерна и има педагошку мотивацију. Добијеним резултатима настоји се истаћи практични аспект јер се њиховом применом жели унапредити настава како матерњег, српског тако и страног, енглеског језика.

Резултати истраживања и анализа

У Табели 1 приказане су речи и њихови скраћени облици из теста знања које су биле предмет истраживања, као и број тачних одговора са израчунатом

⁸ Контрастивна анализа, теорија превођења и анализа грешака јесу три области контрастивног проучавања у оквиру контрастивне лингвистике. Контрастивна анализа обухвата различите граматичке, лексичке и фонолошке категорије енглеског и српског језика (в. Ђорђевић, 2000; Јанјић и Stamenković, 2022; Stanković, 2013). Ортографски аспект је највише данас заступљен у радовима који се баве псеудонормом и обухвата велико слово, интерпункцију, спојено и одвојено писање речи, гласовне промене и транскрипцију (Prčić, 2019: 36–47).

процентуалном вредношћу. Скраћенице су груписане сходно класификацији скраћеница према постанку и начину скраћивања, која је наведена у актуелном издању *Правописа српског језика*.

Табела 1. Испитиване скраћенице и број тачних одговора

Тип скраћенице	Пример скраћенице	Број тачних одговора	Проценат тачних одговора
Опште (домаће) скраћенице	br.	73	76,8
	prof.	64	67,4
	Почетне скраћенице	g.	56,8
		ul.	54,7
		l. k.	37,9
		v. d.	7,4
	Сажете скраћенице	др	72
		gđa	48
		tj.	46
		gđica	46
		msr	24
Интернационалне и прилагођене скраћенице	Мерне скраћенице	gram – g, g. или г.	72
		decilitar – dl, dl. или дл.	67
	Скраћенице латинских израза	post scriptum – PS или P. S.	46
		ad acta – AA или a. a.	33
Стране верзалне скраћенице		BBC (латиничко)	63
		(из) САД	61
		УНЕСКО	60
		ММФ	38
		Би-Би-Си (ћирилично)	7

Када је у питању исправност писања општих (домаћих) почетних скраћеница, које следе правило скраћивања речи на ужи или шири почетак речи, резултати показују да је највећи број испитаника тачно скратио реч *број* (76,8%). Провера писања скраћеница са тачком, сведених на почетно слово или скраћених до другог сугласника, дала је неуједначене резултате – 67,4% испитаника правилно записује *проф.*, 56,8% испитаника тачно је записало скраћеницу за реч *господин*, док је нешто мањи проценат тачних одговора забележен при скраћивању речи *улица* (54,7%). С друге стране, веома мали проценат испитаника препознао је скраћеницу терминолошке именичке синтагме *вришилац дужности* (7,4%), а нешто више од трећине (37,9%) правилно бележи скраћеницу *л. к.* Дати одговори могу бити резултат двају фактора: фреквентности употребе, а самим тим и упознатости са ортографским решењем (прва два примера су чешћа у употреби у односу на друга два), а могућ је и негативни трансфер.

Најчешће грешке уочене у одговорима испитаника приликом записивања општих почетних скраћеница су: уместо *л. к.* у одговорима се срећу *ИД*, *ЛК*; уместо *в. д.* испитаници су наводили *ВД*, *замена*, *на замени*, а чак 36 испитаника није одговорило на ово питање; најчешће грешке за скраћивање речи *број* и *улица* биле су *бр* и *ул*, без обавезне скраћеничке тачке иза сугласника.

Резултати показују да су приликом писања сажетих скраћеница највећи проценат тачних одговора испитаници дали приликом скраћивања речи *доктор наука* (75,9%), док је проценат тачних одговора знатно нижи за неке друге примере: *гђа* (50,2%), *гђица* (48,4%) и *мсп* (25,3%). Нешто мање од половине (48,4%) испитаника правилно скраћује двочлани израз *то јест*, са тачком само након другог сугласника.

Регистровани нетачни одговори при записивању сажетих скраћеница указују на три најчешћа типа грешке. Прво, скраћенице као што су *проф.*, *гђица*, *гђа*, *г.*, и др. испитаници су писали великим почетним словом; друго, стављали су односно изостављали тачке супротно прописаном правилу, и, треће, учестало су уместо јединог исправног облика за мастер *мсп* писали *МА* и уместо др давали су одговор *PhD*. Нетачни одговори при записивању вишечланог израза *то јест* у анализираним одговорима своде се на бележење тачке након оба сугласника (*т.ј.*).

Анализа резултата показује да су испитаници у сличном проценту тачно одговорили на задатак у којем је требало да напишу мерне скраћенице за речи *грам* и *децилитар* (75,9% и 70,5%, тим редом), док је знатно мањи проценат тачних одговора добијен у задацима у којима су циљне речи припадале скраћеницама латинских израза *ad acta* и *post scriptum*. Тако је 34,7% испитаника тачно записало *а. а.*, док је нешто већи број дало тачан одговор бележећи скраћеницу *ПС*.⁹ Овде је важно истаћи да су испитаници имали задатак да дате

⁹ За ову скраћеницу *Правопис* допушта и ћириличку и латиничку варијанту са тачкама и без њих (в. Pešikan i sar., 2010: 146).

интернационалне скраћенице напишу двојако – и ћирилицом и латиницом. Међутим, регистровани одговори су у највећем проценту били исти, једино је у неколико случајева недостајала ћириличка варијанта (и то у случајевима где су испитаници користили само латиницу током целог теста). Стога у анализи нећемо указивати на разлику у записивању мерних скраћеница ћириличким и латиничким писмом, јер нема значаја за доношење закључака у овом раду.

Најчешће грешке које су студенти правили при записивању мерних скраћеница односе се на бележење тачке иза мерне скраћенице (у латиничком писму) или су бележили *гр.* и *д.л.* за *грам* и *децилитар*.

У питањима у којима је требало превести стране верзалне скраћенице забележен је највећи степен различитости у проценту тачних одговора. Наиме, највећи број испитаника (66,3%) правилно је записао страну верзалну скраћеницу *Би-Би-Си* латиничким писмом (*BBC*) и применио правило преузимања датих скраћеница у изворном облику. Међутим, када је требало ову исту скраћеницу писати ћириличким писмом, само 7% испитаника правилно записује дату скраћеницу примењујући правило прилагођавања према начину изговора. Највећи број тачних одговора који се односе на ову категорију добијен је у задатку где је требало записати скраћеницу *УНЕСКО*, која подлеже правилу пресловљавања изворне скраћенице у ћирилицу. Тачно 40% студената је правилно превело скраћеницу *ИМФ* и користило *ММФ* у својим одговорима, док је знатно већи број испитаника (64,2%) дао тачан одговор бележећи скраћеницу која подлеже истом нормативном правилу превођења – *САД*. Будући да је у реченици ова скраћеница дата у облику генитива, додатни циљ који су истраживачи поставили био је и да се утврди како испитаници записују страну верзалну скраћеницу у неком падежном облику.

Најчешћа грешка коју су испитаници правили у вези је са перципирањем скраћенице *САД* као променљиве (*из САД-а*), дакле, са цртицом испред падежног наставка за генитив. Такође, код записивања скраћеница *ММФ* и *УНЕСКО* најфреквентније грешке односиле су се на преузимање скраћеница у изворном облику, тј. њихово записивање у облику *ИМФ* и *УНЕСЦО*.

Дискусија и педагошке импликације

Анализом тачних одговора и најчешћих грешака можемо уочити неколико важних тенденција када је у питању употреба скраћеница у српском језику и утврдити могуће присуство интерференције и директног утицаја енглеског језика на српски.

Пре свега, можемо уочити недоследност у примењивању правила скраћивања речи, што показују одговори код речи *број* и *улица*, с једне стране, и *вршилац дужности* и *лична карта*, с друге стране, иако ове речи и синтагме подлежу истом нормативном правилу скраћивања речи на ужи или шири

почетак речи (у случају скраћеница *в. д. и л. к.*) или на почетну групу сугласника (у случају скраћеница *ул. и бр.*). Важно је истаћи и да се најчешће грешке које су студенти правили приликом записивања почетних скраћеница домаћег порекла односе на одсуство тачке као интерпункцијског знака. Речи на енглеском које су биле дате у скраћеном облику такође нису имале тачку (иако су и облици са тачком *St.* и *Nr.* прихватљиви, аутори су се одлучили да оставе облик без интерпункцијског знака да студентима не би сугерисали писање са тачком и на српском језику).

За разлику од записивања почетних општих (домаћих) скраћеница, резултати показују да испитаници доследније примењују правила скраћивања сажетих скраћеница и да се најчешћа грешка не односи на бележење карактеристичних слова и интерпункције, већ на употребу великог слова за дате формације. Једина уочљива недоследност односи се на бележење скраћенице *мсп*, јер је најмањи проценат тачних одговора управо добијен на овом примеру. Овај пример указује на погрешно преузимање изворног облика скраћенице које су новијег датума и које су, можда захваљујући и медијима и непровереним и нелекторисаним изворима, некритички преузимају без поштовања правила које важи за све сажете скраћенице, као што су *др*, *гђа*, које су студенти у високом проценту тачно записали.

Анализа одговора указује на већи степен усвојености правописног правила за бележење интернационалних мерних скраћеница, било да се пишу изворно било да се пресловљавају, с тим што су резултати показали да испитаници боље познају записивање скраћеница простих речи. С друге стране, уочавамо мањи степен усвојености правила за записивање интернационалних скраћеница латинских израза, што не чуди, јер подразумева и додатна знања која укључују не само познавање нормативних правила записивања скраћеница већ и познавање значења латинских израза.

Када су студенти давали одговоре који се односе на писање страних верзалних скраћеница, често су примењивали исто правило, не правећи разлику између скраћеница које се преузимају у изворном облику, пресловљавају се или се прилагођавају према изговору. Важно је истаћи да испитаници не праве разлику између бележења скраћеница ћириличким и латиничким писмом, као и да показују тенденцију да не проверавају значења неких скраћеница, које су можда њима мање познате, преузимајући их у изворном облику.

Једна од тенденција која се уочава на основу анализе свих скраћеница јесте правилна или погрешна употреба интерпункције и великог слова. Наиме, поред начина скраћивања, односно одабира делова речи које задржавамо, и прилагођавања у случају преузимања речи из страног језика, приликом писања скраћеница треба водити рачуна и о интерпункцији и великом слову. Најчешће грешке које су студенти правили приликом писања скраћеница које означавају титуле не односе се на избор слова на које се своди реч у скраћеници, већ на

употребу великог слова у српском језику, као што се пише у енглеском језику.¹⁰ У овом случају такође можемо говорити о утицају енглеског на српски језик.

Иако неколико примера указује на разумевање и правилну примену правила писања скраћеница страног порекла, било да су то интернационалне опште и мерне скраћенице, било да су верзалне скраћенице, испитаници нису доследно примењивали ова правила, што се посебно може уочити на примерима чије значење студенти нису знали. Испитаници недовољно познају правопис матерњег језика, а понекад објашњење за колебање и недоследност треба тражити и у фреквентности употребе одређених скраћеница у српском језику.

Значајна разлика у одговорима показала се и у примерима записивања страних скраћеница које подлежу различитим нормативним решењима у српском језику у зависности да ли се пишу ћириличким или латиничким писмом. Анализа резултата је показала да испитаници правилно примењују правило бележења страних верзалних скраћеница латиницом, док је знатно мањи број одговора био тачан када је требало исте скраћенице записати ћирилицом, јер у том случају се примењују додатна правила која се тичу и транскрипције, али и транслитерације.

Закључак

У овом раду истраживали смо скраћенице које се често користе у писању у српском и енглеском језику (кореспонденте), с циљем да се на основу контрастивне анализе резултата добијених на тесту знања издвоје правила која се доследно примењују, да се опишу учестале грешке и истражи да ли постоји утицај једног језика на други приликом примене правила у конкретним задацима. На основу добијених резултата може се закључити да студенти најбоље познају правила скраћивања и писања општих (домаћих) скраћеница, посебно оних које су одавно део наше ортографске праксе. Испитаници доследно примењују и правила записивања сажетих скраћеница које су дуже у употреби у српском језику. Изузетак чини само новија скраћеница за мастер – *мсп*, која се преузима (и пише) у облику који је присутан у енглеском језику – *MA*. Испитаници су највише грешили приликом записивања верзалних скраћеница. Грешке су чешће ако се скраћенице записују ћириличким писмом. Добијени резултати су у складу са досадашњим истраживањима (Brborić, 2004; Brborić, 2011; Đorđev, 2011). Ради очувања ћирилице, потребно је посебну пажњу скренути на записивање страних скраћеница овим писмом, јер скраћенице страног порекла студенти често записују у изворном облику, посебно ако су им њихова значења мање позната. Наведени резултати и закључци доприносе бољем увиду у разумевање

¹⁰ О употреби великог слова у српском и енглеском језику (в. Gavranović i Čorboloković, 2022).

употребе скраћеница у енглеском и српском језику, а сама анализа грешака омогућава идентификовање оних најчешћих, али и откривање разлога њиховог јављања. Како би се резултати овог рада потврдили, потребно је организовати истраживање на већем узорку, као и са испитаницима различите доби и образовања. Поред тога, будућа истраживања требало би да укључе и тестирање познавања начина скраћивања датих речи у српском језику на истој или контролној групи испитаника. На тај начин јасније би се показао однос непознавања правописних правила матерњег језика и негативног трансфера.

Све наведено указује на суптилне сличности и разлике које постоје између српског и енглеског језика приликом записивања скраћеница и да се многа правила преплићу, као и да постоје посебни захтеви у зависности од више фактора које смо горе навели. Пажљивим приступом изучавању скраћеница, указивањем на сличности и разлике између двају језика, као и контрастирањем примера у контексту, можемо боље осветлити природу овог правописног сегмента и тиме допринети лакшем усвајању правила и спречавању стварања псеудонорме.

Литература

- Anićić, G. (2019). Muke s pravopisom u dnevnim novinama. U M. Kovačević (prir.): *Novi prilozi srpskom pravopisu*. Novi Sad: Matica srpska. Višegrad: Andrićev institut, 235–241.
- Babić, V. (2014). *365 jezičkih crtica*. Beograd: Kreativni centar.
- Blažić, M. (2015). *Srpski na srpskom*. Beograd: RTS.
- Brborić, V. (2004). *Pravopis srpskog jezika u nastavnoj praksi*. Beograd: Čigoja štampa.
- Brborić, V. (2011). *Pravopis i škola*. Beograd: Čigoja štampa.
- Burns, T. & Mearthur, R. (2003). *Concise Oxford Companion to the English Language*. Oxford: Oxford University Press.
- Đorđev, I. (2012). Skraćenice u pismenim zadacima učenika srednjeg obrazovanja. *Istraživanja u pedagogiji*. Beograd: Srpska akademija obrazovanja. Vršac: Visoka škola strukovnih studija za obrazovanje vaspitača „Mihailo Palov”, 179–191.
- Đorđević, R. (2000). *Uvod u kontrastiranje jezika*. Beograd: Filološki fakultet Univerziteta u Beogradu.
- Fekete, E. (1993). O čitanju skraćenica. *Naš jezik*, XXIX(3–4), 327–331.
- Fekete, E. (1996). Neke pravopisne dileme (pitanja i odgovori). *Naš jezik*, XXXI(1–5), 65–70.
- Gavranović, V. i Čorboloković, S. (2022). Komparativno-kontrastni pristup upotrebi velikog slova u srpskom i engleskom jeziku. *Književnost i jezik*, LXIX(2), 415–427.
- Janjić, M. (2022). Ortografski status kompjuterskih neologizama. *Novi prilozi srpskom pravopisu*. Novi Sad: Matica srpska. Beograd: Odbor za standardizaciju, 203–222.

- Janjić, M. i Stamenković, D. (2022). *Englesko-srpska kontrastivna leksikologija*. Niš: Filozofski fakultet.
- Novokmet, S. (2022). Ka pravopisnom rečniku kompjuterskih termina i pojmova u vezi sa internetom u srpskom jeziku – teorijski i praktični aspekt. *Novi prilozi srpskom pravopisu*. Novi Sad: Matica srpska. Beograd: Odbor za standardizaciju, 175–187.
- Oshima, A. & Hogue, A. (2007). *Introduction to Academic Writing*. New York: Pearson Longman.
- Otašević, Đ. (2011). Skraćenice u savremenom srpskom jeziku. U *Dva veka savremenog srpskog jezika. Naučni sastanak slavista u Vukove dane*, 40. Beograd: Međunarodni slavistički centar, 381–389.
- Pešikan, M., Jerković, J. i Pižurica, M. (2010). *Pravopis srpskoga jezika* (izmenjeno i dopunjeno izdanje (M. Pižurica, M. Dešić, B. Ostojić i Ž. Stanojčić)). Novi Sad: Matica srpska.
- Piper, P., Klajn, I. i Dragičević, R. (2022). *Normativna gramatika srpskog jezika* (četvrto izmenjeno i dopunjeno izdanje). Novi Sad: Matica srpska.
- Prčić, T. (2019). *Engleski u srpskom*. Novi Sad: Filozofski fakultet.
- Prčić, T. (2022). I skraćenice i reči: akronimi u srpskom jeziku. *Južnoslovenski filolog*, LXXVIII(2), 430–466.
- Stanković, S. (2013). Iz kontrastivne analize jezika: problemi, rezultati, klasifikacija i primena. *Philologia Mediana*, V(5), 381–391.
- Stanojčić, Ž. (2010). *Gramatika srpskog književnog jezika*. Beograd: Kreativni centar.
- Trajić, J. (2016). Značenje skraćenica u internet komunikaciji. U B. Mišić Ilić i V. Lopičić (ur.): *Jezik, književnost, značenje. Jezička istraživanja* (str. 217–229). Niš: Filozofski fakultet.
- Vujović, M. (2020). Osnovne karakteristike skraćenica koje se koriste u komunikaciji preko aplikacija. *Zbornik za jezike i književnost Filozofskog fakulteta u Novom Sadu*, 91–109.
- Živić, N. & Pivljaković, I. (2019). *Mali pravopisni vodič*. Beograd: Službeni glasnik.

VALENTINA M. GAVRANOVIĆ

University “Singidunum”, Belgrade

SAŠA S. ČORBOLOKOVIĆ

University “Singidunum”, Belgrade

STANDARD ABBREVIATIONS IN STUDENTS' TRANSLATIONS FROM ENGLISH INTO SERBIAN

SUMMARY

This paper investigates abbreviations that are commonly used in writing in the Serbian and English languages with the aim of examining how well students know and apply abbreviating rules when translating from English into Serbian. It focuses on orthographic rules pertaining to writing abbreviations, the most common mistakes, and the analysis of whether these mistakes result from different orthographic solutions in both languages, linguistic interference, or the creation of a pseudo-norm. The instrument used in this research relied on a test with 20 sentences in English that contained the keywords in their full and abbreviated form in parentheses. The aimed words were given in contextualized sentences so that the students could better understand their meaning and form. The abbreviations were classified and analyzed according to the origin and method of shortening, as defined in *Pravopis srpskoga jezika*. Both qualitative and quantitative methods were used in the research. The analysis of the results shows that there are subtle similarities and differences between the Serbian and English languages when writing down abbreviations, and many rules that overlap. The main conclusions obtained from the analysis of students' results point to the following: students scored the highest results when applying abbreviating rules to writing general (domestic) abbreviations, especially those that have long been part of our orthographic practice, while the lowest scores can be observed when abbreviating acronyms. By comparing English and Serbian orthographic rules, the mistakes can be interpreted by the influence of the English language (punctuation, capital letters), the length of use of certain abbreviations in Serbian orthography (some newer abbreviations have not yet been established), and the absence of certain extra-linguistic knowledge. The results also show the need to pay special attention to the writing of foreign abbreviations in the Cyrillic alphabet, as well as to those abbreviations of foreign origin that are often misspelled due to the lack of proper understanding. The implication of this study relates to a need to create a teaching and learning framework that focuses on the similarities and differences between the two languages, by contrasting examples in context, so that students can better understand the nature of this orthographic aspect.

Keywords: *spelling, abbreviations, Serbian, English, error, interference.*

ПРИЛОГ 1 (реченице коришћене у истраживању)

1. I had no ID on me so I could not get in the club.
2. Tom Harrison, PhD, is coming to our university next weekend to present his new book.
3. At the moment, he is working in a bank as an AGM (acting general manager).
4. My friend lives at *No. 12 Bond Street*.
5. My address is 56 Elm St.
6. Mr. Brown came to see us last Friday.
7. Dr Smith is in his office.
8. The hotel is closed in winter, i.e. from November to March.
9. Miss Jane Turner, MA, will teach you this semester.
10. Prof. Fry has cancelled his lectures today.
11. Mrs Evans will have finished her book by the end of the month.
12. Add 100 g of flour and 2 dl of milk.
13. At the end of the note, she wrote: 'PS, I love you'.
14. Forget about it, it is high time we considered it AA (ad acta).
15. The UNESCO was founded in 1945.
16. There are several shows I like watching on the BBC.
17. The IMF is the major financial agency influential worldwide.
18. She moved back from the USA last summer.